የሰ/መ/ቁ. 41535

ጥቅምት 3 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ - ተሾመ መኩሪያ ቀረበ

ተጠሪዎች፡- 1. ግሎሪ የኃላነቱ/የተ/የግል ማህበር -ጠበቃ ዓብደላ ዓሊ ቀረቡ

2. ማታዶር አዲስ ጎማ - ማርዬ ማንደፍሮ ቀረቡ

3. ኩሪፍቱ ኃ/የተ/የግል ማህበር

4. ብርሃነ በርሀ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ ለቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የኔ ባልሆነ ሐሰተኛ ፊርማ እና ማህተም መሠረት ተደርጎ ከኔ የባንክ ሂሣብ ላይ ገንዘብ ወጪ ሆኖብኛል በማለት 1ኛ ተጠሪ ያቀረበውን ክስ የሚመለከት ነው፡፡ ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን፣ ፍ/ቤቱ የሁሉንም ወገኖች ክርክር ከሰማ በኋላ አመልካች ክስ የቀረበበትን ገንዘብ ከእነወለዱ ለ1ኛ ተጠሪ ይክፈል በማለት በአንድ በኩል ሲወስን፤ በሌላ በኩል ደግሞ 4ኛ ተጠሪ ገንዘቡን ለአመልካች ይተካለት በማለት ወስኖአል፡፡ በሌላ በኩል አመልካች በውሣኔው ባለመስማማት ለፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርቦ የነበረ ሲሆን፣ ፍ/ቤቱ ይግባኝ የተባለበት ውሣኔ ጉድለት የለበትም በማለት ይግባኙን ሰርዞአል፡፡ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ነው፡፡

አመልካች ህዳር 11 ቀን 2001 ዓ.ም በፃፈው ማመልከቻ በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞአል የሚልባቸውን ምክንያቶች በመግለጽ ውሣኔው ይታረምለት ዘንድ ጠይቆአል፡፡ በበኩላችንም አቤቱታውን መሠረት በማድረግ ክርክሩን ሰምተናል፡፡ በተደረገላቸው ጥሪ መሠረት የቀረቡት 1ኛ እና 2ኛ ተጠሪዎች ብቻ ሲሆኑ 3ኛ እና 4ኛ ተጠሪ ባለመቅረባቸው ክርክሩ የተሰማው በሌሉበት ነው፡፡ አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተደረገው ገንዘቡ ከባንክ ወጪ ሊሆን የቻለው የ1ኛ ተጠሪ ሠራተኛ በሆነው 4ኛ ተጠሪ ሆኖ ሣለ አመልካች ለገንዘቡ መውጣት ኃላፊ ነው መባሉ አግባብ ነው ወይ? የሚለውን ጭብጥ ለመመርመር ነው፡፡ በዚህ

መሠረትም ግራ ቀኝ ወገኖች ጭብጡን በማስመልከት ያሰሙትን ክርክር አቤቱታ ከቀረበበት ውሣኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል፡፡

ከሥር ጀምሮ ከተደረገው ክርክር እና ከተሰጠው ውሣኔ ይዘት መገንዘብ እንደቻልነው ለክሱ ምክንያት የሆነው ገንዘብ በተጭበረበረ መንገድ ከባንክ ሊወጣ የቻለው የ1ኛ ተጠሪ ሠራተኛ በሆነው በ4ኛ ተጠሪ አማካይነት ነው፡፡ 4ኛ ተጠሪ የ1ኛ ተጠሪን ምክትል ሥራ አስኪያጅ ፊርማ እና የኩባንያው /1ኛ ተጠሪ/ ማህተም አስመስሎ በተዘጋጀ ሲፒዮ እና የክፍያ መጠየቂያ ለባንኩ /አመልካች/ እንዳቀረበ፣ ይህን ሰነድ ያቀረበው በሁለት የተለያሉ ጊዜያት ማለትም የብር 420,000 ክፍያ የታዘዘበት የመጀመሪያው በጃንዋሪ 8 ቀን 2005 /እ.ኢ.አ/ ታህሣሥ 30 ቀን 97 ዓ.ም/፤የብር 347,206.63 ክፍያ የታዘዘበት ሁለተኛው ደግሞ በማርች 17 ቀን 2005/እ.ኢ.አ. መጋቢት 8 ቀን 97 ዓ.ም/ እንደሆነ በፍሬ ነገር ረገድ ተረጋግጦአል፡፡ ክፍያዎቹም የተፈፀሙት እንደዚሁ እንደአመጣጡ ነው፡፡

1ኛ ተጠሪ ክሱን የመሠረተው ታህሣሥ 25 ቀን 99 ዓ.ም ሆኖ ለገንዘቡ በተጭበረበረ መንገድ መውጣት ኃላፊነት መውሰድ ያለበት ባንኩ ነው በማለት የተከራከረውም የሚጠበቅበትን ጥንቃቄ አላደረገም፡፡ የሰነዶቹን ትክክለኛነት ሣያረጋግጥ እና እኔን /ከሣሽን/ ሣያሣውቅ ከፍሎአል የሚሉትን ምክንያቶች መሠረት በማድረግ ነው፡፡ አመልካች ደግሞ ገንዘቡን ለታዘዘላቸው ወገኖች እንዲተላለፍ/ እንዲከፈል/ ያደረግሁት የባንኩን የተለመደ አሠራር እና ሥርዓት በመከተል ተገቢውን ጥንቃቄ ከወሰድኩ በኂላ ነው፡፡ በሰነዶቹ ላይ ያለው ፊርማ እና ማህተም ትክክል አለመሆኑን ለመጠራጠር ወይም ለማወቅ የምችልበት የተለየ ሁኔታ አልነበረም በማለት ተከራክሮአል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ በሕጉ እና በተለመደው አሠራር መሠረት ለ1ኛ ተጠሪ የባንክ ወርሃዊ የሂሣብ መግለጫ እየላከለት እና ከሂሣቡ ላይ ገንዘቡ መቀነሱን ሲያሣውቀው እንደቆየ፤ ይህም ሁኔታውን ለማወቅ የሚያስችለው ሆኖ ሳለ 1ኛ ተጠሪ ግን የራሱ ሠራተኛ ላይ ጥንቃቄ አለማድረጉን በመግለፁም ተከራክሮአል፡፡

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ባየው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የተደረገው የግራ ቀኝ ወገኖች ክርክር ተጠቃሎ ሲታይ ከላይ የተመለከተው ሲሆን፣ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም "ተከሣሽ ባንክ ለክሱ መሠረት የሆነውን ሲፒዮ በከሣሽ ስም ሲዘጋጅ እና ክፍያ ሲፈፀም ተገቢውን የተለመደ የባንክ አሰራር ተከትሎአል አልተከተለም?" የሚል ጭብጥ በመያዝ ክርክሩን መርምሮአል፡፡ በውሣኔው ላይ በግልጽ እንዳመለከተው ከቀረበለት ማስረጃ አንፃር አመልካች /ባንኩ/ ተገቢውን የተለመደ የባንክ አሠራር አልተከተለም፣ ገንዘቡን የከፈለው ተገቢውን ጥንቃቄ በማድረግ እና ቅን ልቦናን ተከትሎ አይደለም እሚል መደምደሚያ ላይ ሊደርስ አልቻለም፡፡ አመልካችን ኃላፊ በማድረግ ሊወስን የቻለው የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በሰበር መ.ቁ. 25306 በሰጠው ውሣኔ የገንዘቡ አደራ ጠባቂ የሆነው ባንክ አደራ አስቀማጭ የሆነው ባለሂሣብ ሣይጠይቅ ወይም ሕጋዊ ትእዛዝ ሣይሰጥበት ገንዘቡ በተጭበረበረ መልኩ ወጪ ከሆነ የተጭበረበረው አደራ አስቀማጩ ባለሂሣብ ሣይሆን፣ አደራ አስቀማጩ ባንክ ነው በማለት ለሥር ፍ/ቤቶች ገዥ የሆነ የሕግ ትርጉም ሰጥቶአል በማለት እና ከሣሽ በተከሣሽ ባንክ ካለው ሂሣቡ ውስጥ ያለእሱ ትእዛዝ እና እውቅና ወጪ እንደሆነበት ሰነዱን በማስመርመር አረጋግጦአል የሚል ምክንያት በመስጠት ነው፡፡

ቀደምሲል እንደተገለፀው ለባንኩ የቀረቡት ሰነዶች በማስመሰል የተዘጋጁ እንጂ እውነተኛ አይደሉም ስለተባሉ ነው 1ኛ ተጠሪ ወደ ክስ ያመራው በመሆኑም አከራካሪ የሚሆነው እና በውሣኔ እልባት ማግኘት ያለበት ሰነዶቹ የተጭበረበሩ ናቸው ወይስ አይደሉም የሚለው ሣይሆን፣ አመልካች

ሰነዶቹን መሠረት በማድረግ ክፍያ የፈፀመው የባንኩን የተለመደ አሠራር ሣይከተል እና ተገቢውን ጥንቃቄ ሣያደርግ ነው ወይ? የሚለው ነው፡፡ ይህ ነጥብ የፍሬ ነገር ጭብጥንም የሚመለከት በመሆኑ የሚነጥረው በማስረጃ ነው፡፡ ጭብጡን በማስረጃ የማንጠር ሥልጣን ያለው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት አመልካች ተገቢውን ጥንቃቄ ሣያደርግ ወይም የባንኩን የተለመደ አሠራር ሣይከተል ገንዘቡ እንዲከፈል አድርጎአል አሚል መደምደሚያ ላይ አልደረሰም፡፡ በመሆኑም አመልካች በዚህ ረገድ ኃላፊ ሊያደርገው የሚችል ጥፋት ወይም የሕግ /የሥርዓት/ ጥሰት አልፈፀሙም ማለት ነው፡፡

በመቀጠል የሚታየው የሰበር ችሎቱ ሰጠው የተባለው የሕግ ትርጉም ነው፡፡ በሰበር መ.ቁ. 25306 የተሰጠውን ውሣኔ አስቀርበን ተመልክተነዋል፡፡ በመጀመሪያ የተገነዘብነው በዚህ መዝገብ /ቁ.25306/ የነበረው ክርክር እና የተያዘው ጭብጥ አሁን በያዝነው ጉዳይ ከተነሣው ክርክር እና ጭብጥ የተለየ እንደሆነ ነው፡፡ በሰበር መ.ቁ. 25306 ለቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ክስ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ ሣይኖር ውሣኔ እንደተሰጠ በማስመሰል እና የተጭበረበረ የፍ/ቤት ትእዛዝ በማቅረብ ገንዘብ ከባንክ ወጪ ሆኖአል የሚል መነሻ ያለው ነው፡፡ ተከሣሾች የነበሩትም ፍ/ቤት እና ባንክ ናቸው፡፡ በሁለተኛ ደረጃ የተገነዘብነው እና ዋናው ቁም ነገር ደግሞ የሰበር ችሎቱ በተጭበረበረ መንገድ ከባንክ ገንዘብ ወጪ በሆነ ቁጥር ያለምንም ምክንያት ባንኩ ኃላፊ ይሆናል የሚል የሕግ ተርጉም አለመስጠቱን ነው፡፡ እንደሚታወቀው ክርክሮች የሚወሰኑት እንደ የግል ባህሪያቸው እየታየ ነው፡፡ በአንድ ጉዳይ የተነሣውን ክርክር እልባት ለመስጠት የተሰጠ ውሣኔ በሌላ ጉዳይ ለተነሣው ክርክርም እልባት ለመሰጠት ያስችላል ብሎ ሙሉ በሙሉ መደምደም ትክክልም ተገቢም አይደለም፡፡ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ወደ ድምዳሜ የደረሰው የሰበር ችሎቱ ለውሣኔው መሠረት ያደረገው የፍሬ ነገር እና የሕግ ምክንያት በዝርዝር ሣይመለከት እንደሆነ ነው በበኩላችን መገንዘብ የቻልነው፡፡ በመሆኑም የሰበር ችሎቱ በሰጠው የሕግ ትርጉም ነው በሚል አመልካችን ኃላፊ ማድረጉ ተገቢ ሆኖ አላገኘነውም፡፡ ቀደም ሲል ተሰጠ በተባለው ውሣኔም ሆነ በሰበር ችሎቱ እምነት ባንክ በተጭበረበረ መንገድ ለወጣ ገንዘብ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው የተለመደውንና ተገቢውን የባንክ አሠራር ሣይከተል ወይም ተገቢውን ጥንቃቄ ሣያደርግ ከፍሎ ከተገኘ ነው፡፡ በያዝነው ጉዳይ ባንኩ / አመልካች/ ገንዘቡን የከፈለው አሠራሩንና ሥርዓቱን ተከትሎ ነው፡፡ ስለዚህም አመልካችን ኃላፊ በማድረግ የተሰጠው ውሣኔ በሕጉ አተረጓጎም ረገድ መሠረታዊ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ችለናል፡፡

<u>ው ሣ ኔ</u>

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 51654 ሚያዝያ 28 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ እና የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 38080 ህዳር 8 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348/1/ መሠረት ተሽረዋል፡፡
2. አመልካች ለክሱ ምክንያት የሆነውን ገንዘብ እንዲከፍል የሚገደድበት የሕግ ምክንያት የለም ብለናል፡፡
3. ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራ የቻቻሉ፡፡

መዝገቡ ተዘግቶአል፡፡ ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ